

UNELE CONSIDERENTE PRIVIND REALIZAREA ÎN COMUNICARE A LEXICULUI DE SPECIALITATE PENTRU STUDENȚII ECONOMIȘTI

Aliona IXARI
Academia de Studii Economice
Republica Moldova

Abstract

Lexicul de specialitate ocupă un loc central în însușirea unei limbi străine (în cazul nostru a limbii engleze). El devine un instrument de lucru mai logic structurat atunci când poate reflecta în conștiința studentului forme de manifestare a unui obiect (fenomen) sau a raporturilor dintre două sau mai multe obiecte (fenomene).

Key-words: lexic de specialitate, vocabular esențial, principiu de predare, strategii de integrare, comunicare orală și scrisă

“Orice vocabular exprimă, de fapt, o civilizație”

Antoine Meillet

Inteligența și cultura oricărui student se poate aprecia după faptul cum înțelege el valorile specialităților, mai ales, a acelei specialități în care el se integrează individual, în mijlocul căreia își formează abilitățile de comunicare și dorește să activeze acumulând capacități de comunicare în domeniul economic. De aici și necesitatea de a cunoaște cât mai bine limba acestei specialități. Studiarea limbii engleze, în cazul nostru, solicită conștientizarea relației gândire-vorbire, pentru a preveni dificultățile de acumulare a materialului lingual și pentru a accepta legitățile tehnologice de predare-asimilare a limbii engleze.

De fapt, o limbă se învață în baza unui sistem educațional care presupune anumite circumstanțe și factori ce interacționează în diferite metode/tehnici de predare/asimilare a limbii.

Importanța limbii a fost evidențiată pe parcursul multor secole. Limba, scrie A. R. Luria, servește nu numai la comunicarea dintre oameni, ci pătrunde adânc în percepția și memoria noastră, organizând lumea noastră internă, fiind un instrument nu numai de comunicare ci și de elaborare a gândirii. Același lucru am putea spune și despre limba engleză, și, mai ales, despre lexicul de specialitate.

Lexicul de specialitate ocupă un loc central în însușirea limbii engleze. El devine un instrument de lucru mai logic structurat atunci când poate reflecta în conștiința studentului forme de manifestare a unui obiect sau a raporturilor dintre două sau mai multe obiecte. Tocmai această particularitate a lexicului de specialitate îi asigură capacitatea de a fi prezent în enunțuri uzuale, în exerciții pre-comunicative și comunicative. Și faptul acesta ne obligă, la nivelul manifestării enunțului, în actul comunicării, să ținem cont de potențialul combinatoriu al lexicului, pe când potențialul referențial al lexicului de specialitate poate fi diferit depinzând de intensivitatea și extensivitatea lui în situația de comunicare.

Pornind de la această idee, am putea determina, în același timp, numeroase cauze ce formează „piatra de temelie” a lexicului, evidențiind terenul practic al acestui lexic, ca apoi să-l includem în diverse sisteme și raporturi, dându-i un conținut specific în raport cu activitatea profesională a studentului economist. În același context lexicul respectiv nu rămâne invariabil, ci se perfecționează aderând la un sistem de comunicare „evolutiv”. Componentele esențiale ale acestui sistem pot fi: scopul învățării-asimilării limbii engleze, sferile comunicative funcționale, materialul lingvistic care asigură comunicarea în cadrul activității economice.

Sistemul formării competențelor comunicative în domeniul asimilării lexicului de specialitate, trebuie să ia în considerație atât complexitatea asimilării lui, cât și eficiența lui în practica educațională a viitorul economist.

Din cele 4 deprinderi integratoare (înțelegerea după auz, lectura, vorbirea și scrierea), cele mai importante sunt cele care se referă la vorbire: să posede un lexic adecvat temei de comunicare, să solicite o informație, să construiască-prezinte mesaje după repere verbale și vizuale, să improvizeze dialoguri-tip, să descrie evenimente în conformitate cu viața social-economică, să construiască comunicări similare etc. Toate acestea cer un lexic bine aranjat, direcționat de o sarcină comunicativă și finisat de un „produs verbal”⁵ bine determinat.

Pornind de la concepția că dezvoltarea limbajului de specialitate este condiționată social, cercetătorii P.I. Galperin (1976), A.R. Luria (1979), Lokk (1978), Snou (1977) consideră că această condiție este piatra de temelie în structurarea lexicului și denotă, că numai în activitatea practică cuvântul devine pentru student un semn de sine stătător care se

include în diferite sisteme de legături și raporturi completându-se și concretizându-se, trecând de la calitățile neesențiale la cele esențiale, constituind treptat sensul lor.

Înțelegerea semnificației cuvântului, ca o structură dinamică care progresează mereu în comunicare (G.Gh. Manolache, 1980)¹, opunerea ei altor cuvinte aflate cu el în raporturi de dependență contextuală, introducerea cuvântului într-un sistem de asociații și legături semantice reflectă la rândul lor particularitățile de formare a lexicului de specialitate pentru studentul economist, care, de fapt, prezintă activitatea lui cognitivă.

În ultimii ani, programele de învățământ din Republica Moldova cer ca predarea limbilor moderne să țină cont de cunoașterea unor metode/tehnici ce ar însemna cu adevărat predarea unei limbi vii. În legătură cu acest fenomen specialiștii de domeniu F. Rand Morton de la Universitatea Harvard, Adolf Bohlen și Fritz Leisinger din Germania, V.D. Arakin și N.A. Berman consideră că a diserta în limba engleză cu studenții asupra unor probleme ce țin de „civilizația economică” înseamnă de a înceta de a da prioritate lexicului.

Morton afirmă că în fiecare limbă există „un număr restrâns de cuvinte”⁴ cu ajutorul cărora se poate exprima orice. După părerea autorului, niciodată studentul nu va putea să învețe o „limbă modernă” și să dobândească deprinderile lingvistice, dacă nu va accepta principiul că lexicul este, de fapt, „un mecanism de bază în fixarea diferitelor forme de exprimare”². S-a conturat o nouă metodă practică de predare a limbii moderne care cere:

- a) pronunția diferitelor foneme;
- b) participarea expresiilor textuale în formarea deprinderilor de comunicare;
- c) adaptarea textului la nivelul studentului și respectarea principiului vocabularului minimal de cunoaștere;
- d) predarea gramaticii în aspect deductiv și intuitiv;
- e) utilizarea textelor-conversație, textelor-informație numai în cazul dacă studentul poate să se exprime liber în limba engleză, stăpânește un vocabular minimal și cunoaște structurile esențiale care îi permit să facă distincția între vocabularul său activ și cel pasiv.

Cele expuse confirmă, că lexicul limbii străine (în cazul nostru a limbii engleze) după cum relevă adeptul metodei directe F. Rang Morton este „pârghia principală” în învățarea unei limbi moderne.

În continuare se propun careva principii metodice, care ar trebui să stea la baza oricărei predări „moderne” a limbilor străine.

1. Principiul transmiterii și însușirii aptitudinilor în aspectul economic educațional. În cazul dat elementul cel mai însemnat îl constituie dobândirea de către studenți a unor modele de exprimare corectă în limba engleză.
2. Principiul predării „tehnologizate” prin procedee orale. Lecția de limba engleză este un dialog continuu între student și profesor. Arta profesorului constă în a-și alege vocabularul în funcție de nivelul studenților.
3. Principiul predării „situaționale”, care ține seama de realitatea practică. Profesorul trebuie să creeze continuu situații pentru ca expresiile, lexicul de specialitate și structurile lui gramaticale să fie utile și „plăcute în comunicare”.
4. Principiul predării intuitive.
5. Principiul gradării dificultăților. Predarea lexicului trebuie să pornească de la elementele cele mai simple, dificultățile de prononșie și exersare fiind gradate cu grijă, îmbogățindu-l cu noi forme și „contexte” pentru „un bagaj de cunoștințe bine asimilate”³.
6. Principiul vocabularului esențial. La prima vedere, enorma bogăție a vocabularului unei limbi pare cea mai mare dificultate în predarea/asimilarea ei. În comunicarea directă cu studentul profesorul este dator să folosească lexicul activ, adaptat situației sau situațiilor de comunicare. Este o problemă deosebită „dictatul” de cunoaștere a vocabularului. Economia modernă impune economistului numeroase cuvinte ce țin de situațiile „dinamice” de dezvoltare a ei. ținând seama că aceste cuvinte sunt combinate într-un număr restrâns „de structuri comunicative”, numărul lor îl determină profesorul în conformitate cu „surprizele economiei mondiale”.

În acest aspect profesorul Culioli afirmă că comunicarea în limba engleză axată numai pe exerciții scrise contribuie la devalorizarea exprimării orale. „Un vocabular dinamic dă naștere o exprimare dinamică”.

În ciuda unor progrese, se poate afirma că în toate etapele de studiu din învățământul nostru nu se acordă încă suficientă atenție studiului lexicului de specialitate în general și formării cuvintelor în special. În predarea limbii engleze mai persistă încă ideea că predarea lexicului de specialitate este echivalentă cu predarea gramaticii, deși argumente întemeiate pledează pentru studierea aprofundată a lexicului:

1. Bogăția unei limbi este dată de bogăția și de varietatea vocabularului ei.
2. Studiul lexicului de specialitate și al formării cuvintelor, prin mecanismele lor complicate, evidențiază nu numai procesul de îmbogățire a lexicului, ci și procedeele folosite pentru sistematizarea vocabularului și a limbii în general.

3. Lexicul de specialitate deosebește și caracterizează diferite tipuri de limbaj ale limbii engleze (științific, administrativ și publicistic).
4. Însușirea vocabularului se realizează mai greu decât însușirea regulilor gramaticale, achiziționarea de cuvinte și îmbinări de cuvinte în scopul îmbogățirii și perfecționării comunicării rămânând pentru oricine o problemă actuală.

Și totuși, după cum afirmă A. Meillet: „vocabularul este expresia societății moderne”. Ținând cont de această opinie pe bună dreptate am putea susține posibilitatea extinderii metodelor/tehnicilor de predare a lexicului de specialitate pentru a lărgi „câmpul de comunicare economică”⁴ a studentului, justificată de sistemul economic dinamizat.

O soluție „de reabilitare și înprospătare a lexicului de specialitate în comunicarea orală și scrisă” ar fi înscrierea unor strategii de integrare a acestui lexic în „vocabularul activ al economiei din Republica Moldova”.

Strategii de integrare a lexicului de specialitate în comunicarea orală și scrisă.

Strategii	Modalitatea de desfășurare
<i>I Esența lexicului de specialitate</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Succesiunea logică; 2. Relația cu mediul lingvistic (social-economic); 3. Valorificarea și explorarea câmpului lingvistic (actualmente „câmpul economic” de comunicare); 	<ol style="list-style-type: none"> 1.<u>Scris</u>: Studentul trebuie să cunoască ordinea de prezentare a lexicului de specialitate în contexte de comunicare economică; 2.<u>Oral</u>: Studentul trebuie să demonstreze succesiunea logică a lexicului cu orientare profesională.
<i>II Lexicul – unitate justificată în actul de comunicare</i> <i>Structurarea lexicului de specialitate</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Combinarea logică a tuturor unităților de vorbire pe secțiuni de utilizare specificată; 2. Modelarea semantică a fiecărui element-cheie; 3. Asigurarea corectitudinii în situații de vorbire cu orientare profesională; 4. Stimularea studentului economist în multitudinea de activități cu orientare profesională. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.<u>Scris</u>: Studentul cercetează și practică exprimările temeinice, pentru a-și dezvolta o pricepere creatoare în domeniul cu orientare profesională; 2.<u>Oral</u>: Studentul condiționează aceste elemente cheie în comunicare, acceptându-le „conștientizat”. Lexicul, unitățile lexicale în aspect-profesie este exteriorizat prin modelele posibile de comunicare.
<i>III Aspectul situațional al lexicului de specialitate</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rezonanța social-economică a lexicului; 2. Dinamizarea lexicului în diferite situații de comunicare; 3. Exigența și evaluarea logico-dinamică a suportului lexical; 4. Susținerea dorinței studentului de a comunica; 5. Atmosfera favorabilă a predării-asimilării lexicului; 6. Stăpânirea unui lexic adecvat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.<u>Scris</u>: Studentul trebuie să accepte pozitiv rezonanța social-economică a blocului lexical; să simtă responsabilitatea de felul cum scrie; să acumuleze pozitiv diferite aspecte ale comunicării scrise. 2.<u>Oral</u>: Studentul se conformează cadrului situațional concret; asigură mesajul cu un arsenal de comunicare verificat și conștientizat; alege situații concrete, ce ar putea stabili o colaborare verbală; să cerceteze și să aprecieze posibilitatea de a se conecta într-un proces comunicativ-informativ și realizabil practic.

Fiecare strategie inițiată durează prin efectele sale practice, dacă aduce „împrospătarea” mult dorită. Lexicul de specialitate ar putea oferi șanse mari studentului economist, dacă ar deveni în realitate „comod în aventura” comunicării orale și scrise.

Nu ne rămâne decât să fim răspunzători pentru atitudinea studentului economist față de „lumea limbajului”, pentru alegerea cuvântului care ar „împrospăta” comunicarea în aspectul vieții social-economice de zi cu zi.

Bibliografie

1. Dragomirescu Marcela. *Metodica predării limbii engleze*. București, 1966, 237p.
2. Kneller G.E. *Logica și limbajul educației*. București: Educația Didactică și Pedagogică, 1973, 193p.
3. *Limbaje și comunicare*. Iași: Institutul european, 1995, 292p.
4. *Metodik Englisch-und Franzosischunterricht*. Berlin: Volk and Wissen, 1982, 336p.
5. Rivers, Wilga M. *Teaching Foreign-Language Skills*. Chicago: The University of Chicago Press, 1968, 363p.

Aliona Ixari – lector universitar la Academia de Studii Economice din Republica Moldova, Catedra „Limbi Moderne Aplicate”. Doctorandă la Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău, specialitatea „Teoria și metodologia instruirii”(limba engleză).